

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 13.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2020. május 13. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga két részből áll.

I. rész – társadalomismeret és jelenismeret

II. rész – gazdasági és pénzügyi ismeretek

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

I. rész

Társadalomismeret és jelenismérő

1. Esszé

Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Az adott témáról 20-25 soros esszé formájában foglalja össze gondolatait! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen mellette! Említsen egy-két tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet! Válaszában legalább kétféleképpen közelítse meg a témát!
(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

- A) Az oktatás szerepe a társadalomban
vagy
 - B) A nemzettszabadság fejlődésének sajátosságai

15 pont

2. Elemzés

Az alábbiakban az Erzsébet-program keretében a nagycsaládosok számára kiírt pályázatról olvashat. Elemezze a leírtakat 10-15 sorban a megadott szempontok alapján!

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány (továbbiakban: Alapítvány) az Erzsébet-program keretében – az egészség megőrzéséhez szükséges aktív kikapcsolódás elősegítése érdekében – nagycsaládosok számára üdülési pályázatot hirdet. Az Alapítvány a pályázattal elnyerhető támogatást üdülési szolgáltatásra nyújtja. (...)

A kedvezményezettek köre azok a belföldi illetőségű, 18. életévüket betöltött magánszemélyek, akiknek a családjában az egy főre jutó rendszeres havi jövedelem nem haladja meg a 2016. január 1-jén érvényes minimálbér összegét, továbbá három vagy annál több gyermeket nevel(nek) saját háztartásukban, akik után – a pályázat benyújtása napján – családi pótlékra jogosultak. A 20. életévét betöltött résztvevő fiatal esetében a családi pótlékra való jogosultságot igazoló dokumentumot a nagycsalados@erzsebetprogram.hu e-mail-címre szükséges elküldenie az érintetteknek a pályázat benyújtásával egy időben. A pályázatban – és így a pályázói profil adatlapon – azt a 3 vagy több gyermeket szükséges szerepeltetni, akik az üdülési támogatás felhasználásában ténylegesen részt kívánnak venni. Amennyiben a pályázatban részt vesz a pályázó házastársa/élettársa is, az adatlapon fel kell tüntetni a házastárs/élettárs adatait is. A pályázói profil adatlapon megjelölt személyek későbbi módosítására nincs lehetőség.

<http://www.erzsebetprogram.hu/palyazati-felhivas-nagycsalados-palyazok-szamara-2017-2018-ban-felhasznalhato-udulesre> (szerkesztett változat)

- a) Milyen társadalmi célt szolgál az Erzsébet-program keretében a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány tevékenysége?
 - b) Kik a „nagycsaládosok”?
 - c) Mi a minimálbér?

10 pont

3. Értelmezés

Az alábbi forrás és saját ismeretei segítségével fogalmazza meg, mit jelent a szövegben szereplő korfa torzulása kifejezés! Milyen demográfiai problémák fakadnak ebből?

Egyre súlyosabb gond a kínai társadalom előregedése. (...) További nehézség, hogy az egykepolitika megszüntetése ellenére egyre kevesebb kínai család vállalna gyereket. Kínában az egykepolitika 36 év után 2015-ben véget ért, miután a Kínai Kommunista Párt eltörölte a két gyereket vállaló családokat szújtó szankciókat. Az egykepolitikát eredetileg azért vezették be 1979-ben, hogy megakadályozzák Kína túlnépesedését. A túlnépesedésnek köszönhetően az ázsiai állam lett a világ legnépesebb országa. Kína lakossága jelenleg 1 387 millió fő. Ugyanakkor az állami születésszabályozásnak számos hátrólítóje is van, amelyek közül a legveszélyesebb az, hogy menthetetlenül eltorzult Kína korfája.

<http://www.origo.hu/gazdasag/20170518-a-vartnal-lassabban-gyarapodik-kinalakossaga.html> (szerkesztett változat)

7 pont

4. Fogalom megnevezése

A leírások alapján nevezze meg az alábbi világyallásokat!

- a) A vallást jelölő szó megvilágosodottat, felébredettet jelent. Tanítóik nem váltják meg az embereket, a követőknek saját maguknak kell tökéletesedniük. minden emberi tudás alapja annak felismerése, hogy az élet szenvedés. A szenvedés három forrása: az érzékkiség, az életvágy és a tudatlanság. A vallás követőjének a feladata a szenvedéstől való megszabadulás, vagyis vágyaink feladása. Akinek sikerül vagy sikerült kikerülnie a vágyak világából, aki képes megsemmisíteni az élet vágyát, ami miatt a lélekvándorlás is kialakult, az eljut a nirvánába.

- b) A vallás neve egy törzs nevéből ered. Követői szerint az Úr szövetséget kötött velük, melyet azzal erősített meg, hogy törvényt adott nekik. Ez a törvény a Tóra. A törvények legfontosabb csoportja a tízparancsolat, amelyet az Isten két kőtáblába bevésve adott át nekik. A törvényeket és minden napot áthatja a kiválasztottság tudata. Az első szövetséget az Ősatyák, a pátriárkák kötötték. Ennek jelképe a körülmetélés.
-

- c) Önmagukat Krisztus követőinek nevezik. Krisztus az Isten által a patriarcháknak (Ősatyáknak) megígért és a próféták által megjövendölt Messiás. Isten egyszülött fia, aki az emberiség megváltásáért öltött testet, hogy bűneikért szenvedjen, meghaljon, s az ég haragját kiengesztelve lehetővé tegye az üdvözülést.
-

- d) A vallást jelölő kifejezés engedelmességet, odaadást, az Isten akaratában való megnyugvást jelent. Ugyanabból a szellemi hagyományból ered, mint a zsidó-keresztény vallás, ám annál később alakult ki. Ábrahámöt ősatyuknak ismerik el. Nincsenek bonyolult hittételeik. A világ és benne az ember isten teremtménye, és mint ilyen jó, így az embernek nincs szüksége a megváltásra, csak az Isten iránti teljes odaadásra. Hinni kell a Paradicsomban és a Pokolban, ahová a jó cselekedetekért, illetve a rossz cselekedetekért lehet kerülni. Allah minden embernek előre meghatározza a sorsát.
-

- e) A vallás neve a papok kasztijának a nevéből ered. Magát „örök vallásnak” nevezi. Jellemzője a sokrétűség. Szerinte a világgyetem rendezett egész, melyen a mindenekfelett álló világtörvény uralkodik. Az élővilágban tapasztalható megosztottságnak megfelelően az emberiséget is számtalan kisebb rendbe (kaszt) sorolták, amelyet isteni eredetű intézménynek tartottak/tartanak. minden ember élete és sorsa azoknak a jó és rossz cselekedeteinek a következménye, amelyeket előző életében elkövetett. A vallásban az eretnekség ismeretlen fogalom.
-

5 pont

5. Esetelemzés

Az alábbiakban egy munkavállaló panaszos levelét olvashatja. Válaszoljon a kérdésre!

„A főnökönnyel szóban megegyeztünk abban, hogy náluk fogok dolgozni, megállapodtunk a fizetésemben, megmondta, hogy mi lesz a feladatom, és hogy hol, mikor kell kezdenem. A felvételkor azt ígérték, hogy a munkaszerződésemet egy-két napon belül megkapom. Már több mint egy hónapja dolgozom a cégnél, és közölték velem, hogy nem kell többet bemennem. Azt mondták, mivel nem írtunk alá szerződést, nem is mondanak fel írásban. Megtehetik ezt?” – kérdezte levelében egy nő.

<http://www.origo.hu/allas/szakertokmunkajog/20101108-a-felmondas-szabalyai-ha-nincs-irasos-munkaszerezdes.html> (szerkesztett változat)

Milyen kötelező elemei vannak egy munkaszerződésnek? (A teljes pontszám eléréséhez soroljon fel legalább négyet!)

4 pont

6. Forráselemzés

A feladatban egy világszervezetről és annak tevékenységéről talál információkat. A forrás és saját ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

A nemzetközi szervezetet ötvenegy alapító ország hozta létre 1945. június 26-án. Feladata a világbéke fenntartása és a nemzetközi együttműködés fejlesztése. Az alapokmányát az USA, Nagy-Britannia és a Szovjetunió készítette el. A szervezet a taglétszámának növekedése és profiljának bővülése ellenére is gyakorlatilag napjainkig változatlan maradt.

A szervezet munkájának legnagyobb részét a plenáris testület ellenőrzi. Felügyeli az alárendelt szerveket, meghatározza a prioritásokat, és megvitatja a nagy fontosságú nemzetközi ügyeket. Legjelentősebb szervének tizenöt tagja van. Elsődleges feladata a nemzetközi béke és biztonság fenntartása. Öt állandó és tíz kétéves időszakra megválasztott tagból áll. Döntéséhez a 15 tagból legalább kilencnek, köztük mind az öt állandó tagnak az igenlő szavazata szükséges. Határozatai az összes többi tagra nézve kötelezők. A határozatok lehetnek: kötelező érvényű szankciók elrendelése, tűzsünetre való felhívás, békefenntartó erők felállítása, békefenntartás stb.

Szakosodott szervei közül néhány: Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet (Food and Agricultural Organization, FAO), Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezet (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO), Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund, IMF), Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO).

a) Mi a szervezet neve?

.....

b) Jelenleg hány tagállama van?

.....

c) Mi a legfőbb, az összes tagállamot tömörítő döntéshozó szerve?

.....

d) Hogyan nevezzük a szervezet legjelentősebb, 15 tagú testületét?

.....

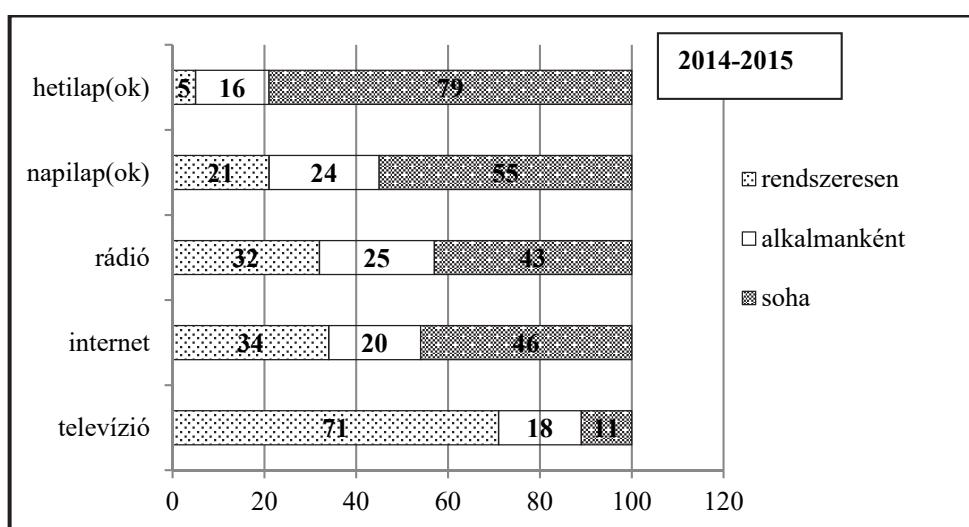
4 pont

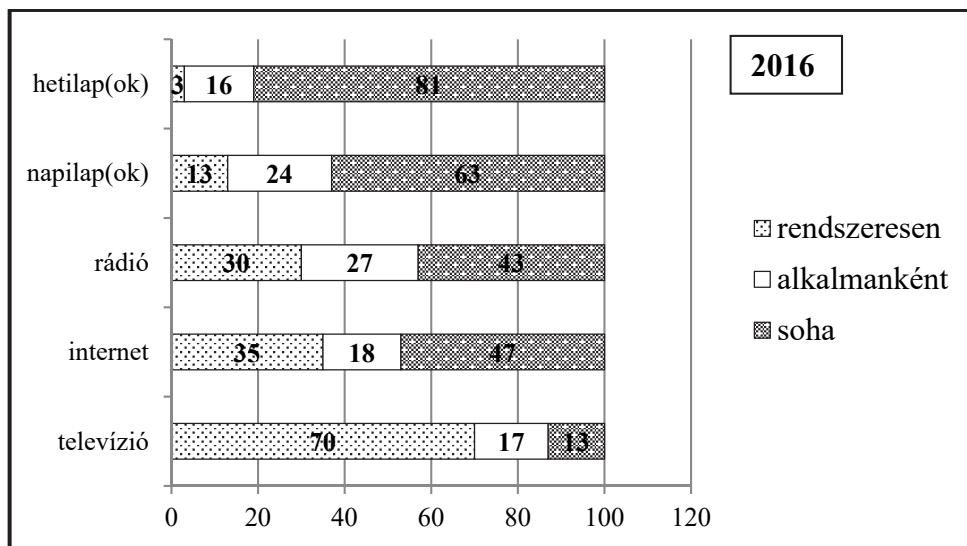
7. Grafikon elemzése

A grafikon két felmérés eredményeit mutatja arról, honnan szerzi be a lakosság a közéletről szóló információit.

**A felmérésre és saját ismereteire támaszkodva elemezze és értelmezze az adatokat!
Fogalmazzon meg ezek alapján állításokat és következtetéseket!**

(A teljes pontszám eléréséhez legalább három állítás és az állításból levont következtetés szükséges!)

<http://www.filmkultura.hu/?q=cikkek/kereskedelmi-televizio-illes> (szerkesztett változat)

6 pont

8. Kiválasztás

Az alábbiak közül válassza ki a jogszabályokat, és sorolja fel őket!

- belügyminisztériumi utasítás
országgyűlési határozat
miniszteri rendelet
kormányrendelet
önkormányzati rendelet
alkotmányértelmezés
kormányhatározat
törvény
jogi iránymutatás

.....
.....
.....
.....
.....

4 pont

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Esszé

10-15 soros esszé formájában határozza meg az adó fogalmát, és foglalja össze a funkcióit!

5 pont

2. Kiegészítés

Egészítse ki az állításokat! Írja a vonalra annak a válasznak a betűjét, amelyet helyesnek tart!

1. A vállalkozások egyik fontos jellemzője, hogy ...

 - A) a többi gazdasági szereplőtől elkülönülten gazdálkodnak.
 - B) kizárolag a fogyasztói igényeknek megfelelően szervezik tevékenységüket.
 - C) nem vállalnak kockázatot.
 - D) új tagok belépéseivel szervezeti felépítésük megváltozik.

2. Egy gazdasági társaságnak ...

 - A) minden esetben több tulajdonosa van.
 - B) jellemzően több tulajdonosa van.
 - C) minden esetben törvény szabja meg a tagok számának a minimumát.
 - D) az alapításához nem szükséges minden tag vagyoni hozzájárulása.

3. Korlátlan (= a teljes vagyonával) a társaság tagjainak felelőssége ...
A) a korlátolt felelősségi társaságban.
B) a közös vállalatban.
C) a közkereseti társaságnál.
D) a betéti társaságban.

4. A részvényes alapjoga ...
A) az osztalékhoz való jog.
B) a szavazati jog.
C) az osztalékhoz és a szavazathoz való jog.
D) nem terjed ki sem az osztalékre, sem a szavazatra.

5. A kft. alapítói vagyona
A) az üzletrész.
B) a törzsbetét.
C) a vagyoni betét.
D) a törzstőke.

5 pont

3. Esettanulmány

A szemelvénny és saját ismeretei alapján válaszoljon a kérdésekre!

„A diákmunka utáni személyi jövedelemadó (szja) mértéke 15 százalék, amit a munkaadó adóelőlegként von le a fiatal bruttó béréből. Ha munkaviszonyban vagy megbízási jogviszonyban dolgozik a tanuló, akkor járuléket is kell fizetnie. A diákok szülői engedéllyel tizenhat éves kortól dolgozhatnak, de szünidőben tizenöt évesen is vállalhatnak munkát, ha általános, közép- vagy szakiskolába járnak, adóazonosító jelet a NAV-nál kell igényelni.”
http://eduline.hu/kozoktatás/2017/6/22/nyari_munka_adozas_Z544MO

- a) Mit jelent az adóelőleg kifejezés?

.....
.....

- b) Miben tér el a megbízási jogviszony az egyéb munkaviszonytól?

.....
.....

- c) A személyi jövedelemadó közvetett vagy közvetlen adó? Indokolja a választ!

.....
.....
.....

- d) Ha az állam ceteris paribus (= a többi tényező változatlanul hagyásával) csökkenti a személyi jövedelemadó kulcsát, hogyan változik a költségvetési egyenleg?

.....
.....
.....

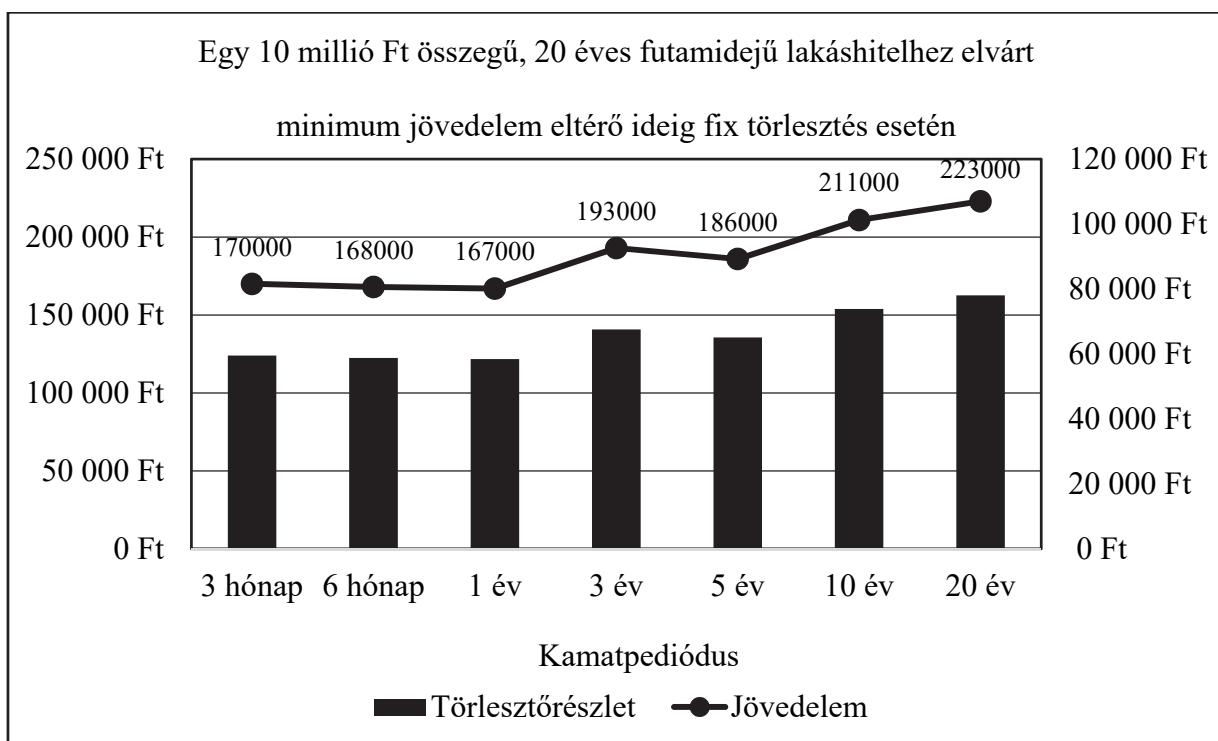
- e) A diákmunka után a munkaadó 15% adóelőleget von le. Írjon példát arra, hogy a diákok egyénileg milyen formában részesülhetnek mégis az államnak befizetett adóból!

.....
.....
.....

5 pont

4. Adatsor értelmezése

Saját ismeretei és az adatsor elemzése alapján válaszoljon a kérdésekre, illetve válassza ki a helyes megoldást!

<https://bankmonitor.hu/cikk/mekkora-jovedelem-szukseges-10-millio-ft-lakashitelhez/>

1. Mennyire terhelhető egy háztartás jövedelme hiteltörlesztésekkel? Válassza ki a helyes megoldást! Indokolja meg, miért szükséges a maximálás!

- A) maximum 20%-ig
- B) maximum 50%-ig
- C) maximum 70%-ig

.....
.....
.....
.....

2. Mi a THM? Válassza ki a helyes megoldást!

- A) Totál Hitel Mennyisége
- B) Teljes Hiteldíj Mutató
- C) Teljes Hitelezési Mérték

.....

3. Egy hitelt felvevő háztartásnak x ezer forintos hitelkártyája van. A hitelkeretének használatától függetlenül ez beleszámít-e a jövedelemterhelésbe? Kevesebb lesz-e ettől a későbbiekben felvehető hitel összege? Indokolja a válaszát!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	
--------	--

I. rész		Pontszám	
Társadalomismeret és jelenismeret		Maximális	Elért
1. Esszé	15		
2. Elemzés	10		
3. Értelmezés	7		
4. Fogalom megnevezése	5		
5. Esetelemzés	4		
6. Forráselemzés	4		
7. Grafikon elemzése	6		
8. Kiválasztás	4		
I. rész összesen	55		
II. rész		Pontszám	
Gazdasági és pénzügyi ismeretek		Maximális	Elért
1. Esszé	5		
2. Kiegészítés	5		
3. Esettanulmány	5		
4. Adatsor értelmezése	5		
II. rész összesen	20		
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75		

_____ dátum

_____ javító tanár

Pontszáma egész számra kerekítve	
Elért	Programba beírt
Feladatsor	

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző